

خلاصه درس ۴

جهان اجتماعی از اجزای مختلفی (پدیده های اجتماعی) تشکیل شده است که این اجزا از نظر اندازه و دامنه در طیفی از خرد تا کلان تقسیم می شوند.

کلاس. مدرسه. اداره آموزش و پرورش. اداره کل. وزارت آموزش و پرورش. نظام آموزشی. (خرد تا کلان)
فایده تقسیم بندی پدیده های اجتماعی به خرد و کلان چیست؟ بهتری می توان به تحلیل آن پدیده پرداخت. (میزان اثر گذاری و اثر پذیری آن پدیده، علل به وجود آمدن پدیده و میزان اثر گذاری بر دیگر پدیده ها را بهتری می توان تشخیص داد).
تمام پدیده های اجتماعی دارای معنا هستند. برخی بعد محسوس تر و مادی تری (عینی) دارند، (مانند راه رفتن، ساختمان تجاری و...) برخی بعد ذهنی بیشتری دارند. (مانند فکر کردن، عقیده، ارزش) بعد ذهنی از اهمیت زیادی برخوردار است. (چون تا ذهن روشن نشود آگاهی و هویت شکل نمی گیرد).

لایه های جهان اجتماعی: لایه های سطحی: نقش حیاتی و اساسی ندارند. به آسانی تغییر می کنند. اثرات محدودی دارند. با حذف یا تغییر آنها تداوم جهان اجتماعی ادامه می یابد و تحولی صورت نمی گیرد. (مانند هنجارها و نمادها)
لایه های عمیق و بنیادین: به آسانی تغییر نمی کنند. اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می ریزد. تاثیرات همه جانبه و فراگیر دارند. (عقاید و ارزش ها) عمیق ترین لایه: باور نسبت به اصل جهان
هنجارها و نمادها بر مبنای ارزش ها و عقاید هستند و ارزش ها بر مبنای نگاه به اصل جهان
نهادهای اجتماعی: مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع نیازهای معینی در جهان اجتماعی به وجود می آیند. هر نهاد اجتماعی شیوه قابل قبولی برای تامین نیازهای افراد دارد. مهم ترین نهادهای اجتماعی: خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست و اقتصاد. نهادها مرکز اصلی جهان اجتماعی اند.

سوالات درس ۴:

۱- جهان اجتماعی از چه اجزایی تشکیل شده است؟ پاسخ: جهان اجتماعی از لایه های عمیق مانند

فرهنگ، آرمان اجتماعی، عقاید و ارزشهای اجتماعی و لایه های سطحی مانند نمادها و هنجارها و نمادها تشکیل شده است همچنین از منظری دیگر دارای ابعاد خرد یا کلان، ابعاد ذهنی و عینی است.

۲- پدیده های اجتماعی را بر اساس چه مبانی می توان تفکیک کرد؟ پاسخ: ۱- بر اساس اندازه و دامنه (کلان

و خرد و میانه ی این دو) ۲- ذهنی و عینی و میانه ی این دو ۳- لایه های عمیق و بنیادین و لایه های سطحی

۳- پدیده های اجتماعی زیر بر اساس اندازه و دامنه به ترتیب از خرد به کلان تفکیک کنید: دانش

آموز، مدرسه، کارخانه، فرهنگ، کشور، شهر، اداره، کتاب، حکومت، هنجار، کنش، نظام آموزشی

خرد ← کلان

۱- دانش آموز / کنش / کتاب / هنجار ۲- مدرسه / اداره / کارخانه ۳- شهر / نظام آموزشی / حکومت ۴- فرهنگ / کشور

(نقش اجتماعی به عنوان یک پدیده ی اجتماعی در نظر گرفته می شود.)

۴- تقسیم بندی پدیده های اجتماعی به خرد و کلان چه فوایدی دارد؟ پدیده های اجتماعی

اثر گذار و اثر پذیر هستند و وقتی آنها را بر اساس اندازه و دامنه تقسیم می کنیم بهتری می توانیم نحوه ارتباط و تاثیر گذاری

و تاثیر پذیری آنها را بررسی کنیم مثلا یک پدیده مانند خودکشی در سطح فردی، موردی و خرد روی داده است یا

در سطح اجتماعی بروز کرده است. یا پدیده ی بیکاری در سطح فردی بررسی می شود یا در سطح منطقه ای یا

در سطح کشوری یا بین المللی. یا پدیده ی یادگیری و آموزش در سطح مدرسه یا منطقه یا استان یا کشور بررسی می

شود و نحوه ارتباط و نظارت بین اجزاء از نظر دامنه و اندازه مورد توجه قرار می گیرد.

۵- آیا تمام پدیده های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند؟ پاسخ: بله تمام پدیده های اجتماعی در ذهن

انسان اعتبار و هویت می یابند.

۶- پدیده های اجتماعی زیر بر اساس بعد ذهنی و معنایی و بعد عینی (محسوس و مادی) تفکیک کنید:

عشق، نظم، قوانین، فرهنگ، ارزش ها، هنجارها، موسیقی، لذت موسیقی، برنامه

کلاسی، معرفت، تابلوهای رانندگی،

عینی ← ذهنی

۴ ۳ ۲ ۱

(تابلوها، برنامه کلاس) (هنجارها، موسیقی، قوانین) (فرهنگ) (نظم، ارزش ها، معرفت، لذت موسیقی، عشق)

۷- در جهان اجتماعی کدام یک از ابعاد عینی یا ذهنی پدیده های اجتماعی مهم تر هستند؟

چرا؟ پاسخ: پدیده های ذهنی مهم ترند. زیرا تا ذهن روشن نشود و آگاهی به وجود نیاید هویت، عمل و عینیت شکل

نمی گیرد. ذهنیت فقط محسوس انسان است ولی عینیت در سایر موجودات نیز مشاهده می شود.

۸- آیا هم اجزای جهان اجتماعی از اهمیت یکسانی برخوردارند؟ خیر پدیده های ذهنی مهم ترند زیرا

تا پدیده ی ذهنی شکل نگیرد پدیده های عینی به وجود نمی آیند. تا آگاهی شکل نگیرد عملی عینیت نمی یابد. مثلا

تا نسبت به توانایی های خود آگاه نشویم حرکتی در جهت به کارگیری آنها نخواهیم داشت.

۹- منظور از لایه های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: بخش هایی از لایه های

جهان اجتماعی که تاثیر گذار و تعیین کننده اند لایه های عمیق هستند تا اثرات همه جانبه و فراگیر در جهان اجتماعی

دارند و کمتر تغییر می کنند ولی اگر تغییر کنند با تغییر این لایه ها جهان اجتماعی نیز دگرگون می شود. مانند آرمان، عقاید و ارزش های اجتماعی یک جهان اجتماعی

۱۰- منظور از لایه های سطحی جهان اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: لایه های سطحی جهان

اجتماعی تاثیرات محدودتری دارند، بیشتر تغییر می کنند و نقش حیاتی و اساسی در جهان اجتماعی ندارند مانند هنجارها، نمادها، مدها

۱۱- پدیده های اجتماعی زیر در کدام یک از لایه های عمیق یا سطحی جهان اجتماعی

قرار گرفته اند؟ ارزش ها، هنجارها، شیوه آشپزی، سبک معماری، فرهنگ، مقررات، عقاید، مدل لباس، مراسم خواستگاری، مراسم عزاداری، مدروز، جشن فارغ التحصیلی، سرود ملی پاسخ: (لایه های عمیق: ارزش ها، فرهنگ، عقاید) (لایه های سطحی: هنجارها، شیوه آشپزی، سبک معماری، مقررات، مدل لباس، مراسم خواستگاری و عزاداری، مدروز، سرود ملی و جشن فارغ التحصیلی)

۱۲- در چه صورتی جهان اجتماعی دچار تحول می شود؟ پاسخ: در صورتی که تغییر لایه های سطحی

به لایه های عمیق نفوذ کند و موجب تغییر بنیادین عقاید و ارزش های یک جامعه شود.

۱۳- در عمیق ترین لایه های جهان اجتماعی کدام عقاید قرار دارد؟ پاسخ: عقاید مربوط به اصل جهان

و جایگاه انسان در آن. عقاید مربوط به مرگ و زندگی. عقاید مربوط به هستی شناسی

۱۴- نهاد اجتماعی را تعریف کنید: پاسخ: مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع

نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی باشیوه قابل قبولی به وجود می آید.

۱۵- مفهوم نهادهای اجتماعی در چه صورتی معنای یابند؟ پاسخ: وقتی اجزای لایه ای جهان اجتماعی

را در ارتباط باهم در نظر بگیریم و روابط بین لایه های اجتماعی را بررسی کنیم.

۱۶- نهادهای اجتماعی مهم هر جامعه را نام ببرید: پاسخ: خانواده، آموزش، سیاست، اقتصاد

۱۷- برای هر کدام از نهادهای اجتماعی مهم جامعه چند نماد نام ببرید: پاسخ: برای خانواده حلقه

ازدواج، سند ازدواج، جهیزیه، دسته گل عروس نماد محسوب می شوند. برای نهاد تعلیم و تربیت (نهاد آموزشی) برنامه کلاس، دفتر و قلم و امتحانات، نمره، زنگ مدرسه نماد محسوب می شوند. برای نهاد اقتصاد: پول، اسناد بانکی، نمودارهای عرضه و تقاضا و... شاخص ها و متغیرهای اقتصادی نماد محسوب می شوند. برای نهاد سیاست: پرچم و عکس رهبران و سرود ملی نماد محسوب می شوند.

۱۸- هر کدام از نهادهای اجتماعی مهم جامعه (خانواده، آموزش، اقتصاد و سیاست) برای جهان

اجتماعی که اثرات مهمی خواهند داشت؟ پاسخ: نهاد خانواده: تولید نسل (ایجاد نیروی انسانی)، جامعه پذیری.

نهاد تعلیم و تربیت (آموزشی): جامعه پذیری، آموزش نیروی انسانی. نهاد اقتصاد: تامین نیازهای مادی، رفاه اقتصادی.

نهاد سیاست: حفظ تعادل جهان اجتماعی کل، امنیت، برنامه ریزی و سیاست گذاری

۱۹- چرانهادهای اجتماعی در جهان های اجتماعی انواع متفاوتی دارند؟ پاسخ: چون نیازهای

هرجهان اجتماعی می تواندبانیازهای دیگرجوامع متفاوت باشدبنابراین نهادهایی هم به به وجودمی آورند بایکدیگرمتفاوت هستند.

۲۰- پدیده های ذهنی، عینی، خرد و کلان از کلاس درس خود بنویسید؟

بخاری کلاس: عینی خرد امتحان درسی: ذهنی خرد

کل کلاس: عینی کلان موفقیت تحصیلی: ذهنی کلان

۲۱- مثالی بزنید که نشان دهد پدیده های مربوط به نهادهای خانواده، اقتصادی، سیاسی و آموزش بریکدیگر تاثیر دارند؟

براساس تصمیم نهادسیاسی دختر وپسر باید درمحضر رسمی خطبه ی عقد خود را ثبت کنند تا خانواده تشکیل شود. نهادخانواده با زاد ولد نیروی انسانی در اختیار نهاد آموزشی قرار می دهد تا با آموزش نیروی انسانی متخصص در اختیار نظام اقتصادی قرار گیرد ونهاد اقتصادی با پرداخت مالیات بودجه ی نظام سیاسی را تامین کندونهادسیاسی برفعالیت های دیگرنهادهای نظارت می کند.

۲۲- تغییر لایه های جهان اجتماعی در زندگی مردم چه تاثیری دارد؟

اگر لایه های سطحی فرهنگ تغییر کند روابط اجتماعی، عقاید وارزش ها تغییرچندانی نخواهد داشت ولی اگر لایه های بنیادی وعمیق فرهنگ تغییر کنند (حذف شوند یا تبدیل شوند) کل جهان اجتماعی دگرگون می شود.

۲۳- نماد ها چگونه بوجود می آیندو چگونه تغییر می کنند؟

نماد ها نشانه هایی هستند که پیام ها، مفاهیم ومعانی را منتقل می کنند. بنابراین اگر شرایط محیطی و اجتماعی جامعه از نظر کمی و کیفی تغییر کنند. نماد ها هم تغییر می کنند و اگر این تغییرات ادامه دار باشند. به تدریج ارزش های جدیدی بوجود آمده و ارزش های قبلی تغییر می کند.

۲۴- برای هر یک از نهاد های جامعه یک پدیده اجتماعی ذهنی ویک پدیده اجتماعی عینی بنویسید؟ ۱.

آموزشی: عینی: معلم. ذهنی: پیشرفت تحصیلی ۲. خانواده: عینی: پدر. ذهنی: میانه: ارتباط اجتماعی ذهنی: عشق خانوادگی ۳. سیاسی: عینی: کلانتری. ذهنی: میانه: سیاست گذاری. ذهنی: امنیت ۴. اقتصادی: عینی: پول. ذهنی: میانه: عرضه ذهنی: بیت کوین

۲۵- پدیده های اجتماعی را تقسیم بندی کنید؟ ۱. از نظر اندازه ودامنه (خردو کلان) ۲. از نظر عینی وذهنی (حسی

و غیرحسی)

۲۶ چه برداشتی از مفهوم نماددارید؟ نشانه هایی که به کمک آن معنی ومفهومی را منتقل می کنیم نماد می گویند. مثلا

هیس به معنای ساکت بودن است.

۲۷- پدیده های اجتماعی را نام ببرید که مربوط به هر یک از نهادهای اصلی جهان اجتماعی باشد. 27

۱- نهاد خانواده که پدیده هایی مانند ازدواج ، طلاق ، مراسم خواستگاری ، تولد ، سالخوردگی و کودکی مربوط به آن 28 است. ۲- نهاد سیاسی که پدیده های اجتماعی مانند امنیت ، عدالت ، نظم ، برخورداری از قانون ، سیاست گذاری و... مربوط به آن است ۳- نهاد آموزشی که پدیده های اجتماعی تعلیم و تربیت ، جامعه پذیری ، فرهنگ پذیری ، مدرک تحصیلی ، مدرسه ف دانشگاه ، امتحان ، کارنامه ی تحصیلی و... مربوط به آن می شود. ۴- نهاد اقتصادی که شامل تورم ، عرضه و تقاضا ، مبادله ی کالا ، بانکداری و... مربوط به آن می شود.

۲۸- پدیده های اجتماعی از نظر اندازه و دامنه چگونه تقسیم می شوند؟ 29

مثال بزنید. ۱- پدیده های اجتماعی خرد مانند هنجارها ، کنش های اجتماعی افراد ، گروه های کوچک ۲- پدیده های 30 اجتماعی کلان که پدیده های بزرگ و وسیع را بررسی می کند مانند آرمان ها ، عقاید و فرهنگ ، سازمان ها ، ملت ، نظام اجتماعی کل ۳- پدیده هایی با دامنه ی متوسط که بین دو بخش قبلی قرار می گیرد مانند نظام های اجتماعی کوچک مانند خانواده

۳۱- پدیده های اجتماعی از نظر هویت به چند دسته تقسیم می شوند؟ 31

۱- عینی که محسوس و قابل دریافت حسی است مانند جنگ ، تصادف ، معماری ، لباس پوشیدن ، هدیه دادن و ... ۲- پدیده 32 های ذهنی که بیشتر جنبه ی نامحسوس و درونی دارد مانند قانون ، عقاید ، آرمان ها ، ارزش ها ، فرهنگ و... (البته برخی از پدیده های اجتماعی بین این دو هستند یعنی هم جنبه های ذهنی و هم عینی دارند مانند اینترنت ، فرهنگ ، قوانین رقابت ، فناوری ، مد و صلح) (فرهنگ به دلیل میانه ذهنی و عینی قرارداد که بسیاری از مصادیق آن مانند شیوه های معماری ، پوشش و تغذیه و... مستقیماً قابل رویت هستند و برخی مانند ارزش ها و عقاید و آرمان ها قابل دریافت عینی نیستند و کاملاً ذهنی هستند.)

۳۲- لایه های جهان اجتماعی به چند بخش تقسیم می شوند برای هر یک مثال بزنید. 33

۱- لایه های عمیق و بنیادی جهان اجتماعی: لایه هایی هستند که در سطح کل جهان اجتماعی تأثیرگذار هستند و تأثیرشان 34 بسیار مهم و تعیین کننده است مانند نظام خانواده ، نظام تعیم و تربیت ، اصول دین ۲- لایه های سطحی جهان اجتماعی: لایه هایی هستند که نقش حیاتی و اساسی ندارند و امکان تغییر بیشتری دارند و در صورت تغییر یا حذف آنان تغییر عمده ای در جامعه به وجود نمی آید مانند آداب ازدواج ، مراسم به خاک سپاری مردگان ، لهجه ها و آداب محلی ، بازی های گروهی ، مراسم جشن تولد و ...

۳۳- چند نماد که در چند دهه ی اخیر در جامعه ی ایران بوجود آمده است را بنویسید.

نمادهای گفتاری و نوشتاری مانند گیر داده ، کیلیک کرده ، سه شده ، تابلو شده ، قز میت ، پاچه خواری ، اشاره ی انگشت شصت، لایک،